

מעשה שהיה

אורחים

הרב אריה ליכטנשטיין

ה'סדר' בביתו

נאוה של ר'

שמעון התנהל

על מי מנוחות. ההגדה נאמרה ברוב רגש על ידי כל המסובים, כאשר בעל הבית מוסיף ודורש בה ציצים ופרחים כדי ה' הטובה עליו.

בני הבית כבר התרגלו למנהגו של אביהם, המכריז בקול רם בטרם יקיימו המסובים את מצוות אכילת המצה:

כיון שדרשו חז"ל שעל המצה צריך שיהיה דין 'לכס', על כן אני מודיע בזה: אני נותן את רשותי לכל הסועי דים לזכות במצה שלפניהם, כך יוכלו לצאת ידי חובת המצה!

כבר מספר שנים שר' שמעון נוהג במנהג זה, וסימוכין הוא מצא לכך בדברי ה'שפת אמת' (סוכה דף ל"ה ע"א) שכתב וזה לשונו:

'ולפי זה צריך לזהר במצה של מצוה שיהיה המצה שלו וכו' ולאורח על שלחן הבעה"ב צריך ליתן לו הבעה"ב המצה במתנה ולא סגי מה שהרשו לאכול, דצריך להיות שלו ממש וכו' והעולם אין נוהרין בזה'.

בעבר (גליון ק"ח) כבר כתבנו באריכות על כך, ונביא עיקרי הדברים בקצירת האומר:

כתב המחבר (אורח חיים - סימן ק"ע סעיף י"ט): 'אורח חין הנכנסים אצל בעל הבית אינם רשאים ליטול מלפניהם וליתן לבנו או לעבדו של בעל הבית, אלא אם כן נטלו רשות מבעל הבית'. ומקורו מחולק (דף צ"ד ע"א).

ושם בגמרא: 'מעשה באחד שזימן ג' אורחין בשני בצור רת ולא היה לו להניח לפניהם אלא שלש ביצים. בא בנו של בעל הבית, נטל אחד מהן חלקו ונתנו לו, וכן שני וכן שלישי. בא אביו של תינוק מצאו שע

מזונותיו עליו

אנו מעסיקים עוזרת לעבודות הבית שאינה מבני ברית. במהלך ימי החג היא תבוא לעבוד אצילנו, כנראה עם מאכלים שתביא עמה.
(א) האם עלינו להורות לה שלא תכניס את חמצה אל תוך ביתינו? דהיינו, לחייב אותה לאכול את ארוחתה מחוץ לבית.

(ב) האם אנו רשאים לתת בידה לצורך ארוחתה? או שמא, עלינו לחשוש שתקנה במעות אלו חמץ? תשובה: פסק המחבר (שלחן ערוך - אורח חיים, סימן ת"מ סעיף ג') כי עכו"ם הנכנס לחדר ישראל וחמצו בידו, אינו מחויב להוציאו מרשותו. זאת, אף שהישראל רואה את החמץ שביד הגוי. כל מה שאסרה התורה חמץ ב'ב'ל יראה, הוא דוקא 'לך' - שהחמץ שייך לישראל.

ואף שמצאנו שאם הפקיד הגוי את חמצו ביד ישראל, חייב לעשות לו מחיצה. סיבת הדבר כי חוששים אנו שיבוא ישר אל להיכשל ולאכול. טעם זה אינו שייך כאשר הגוי מחזיק את החמץ בידו ומשמרו לעצמו (משנה ברורה שם סקט"ז). ואף שכאמור רשאי ישראל לתת לגוי לאכול חמץ בביתו של ישראל, היינו דוקא כאשר הגוי נמצא בביתו של הישראלי באקראי (כגון, בעל מלאכה שבא לתקן משהו בבדק הבית). אך כאשר מזונותיו של אותו הגוי מוטלים על הישראלי - בעל הבית, חוששים אנו למראית עין - שיאמרו שהישראל נתן לו את החמץ - ואסור. הוא הדין לעוזרת בית, שמזונותיה מוטלים על המעסיק (שלחן ערוך הרב שם סעיף ו' ובשער הצינון שם סקט"ז).

ואף במקום שהתירו, כגון בבעל מלאכה וכו', אסור לישראל לסעוד עמו באותו שלחן. רחוק הדבר שלא יתערב מהחמץ אפילו משהו בתוך מאכלו של הישראלי, וחמץ בזמנו אסור אפילו במשהו. בשונה מדין שנים שאוכלים יחדיו, זה בשר זה חלב. שהתירו בשלחן אחד כל שיש היכר ביניהם - מפני מפקדת (שלחן ערוך שם ובמגן אברהם סקט"ז). מטעם זה, מצאנו בפוסקים שדנו במי שבא בדרך בפסח, כגון במטוס (Airplane) או ברכבת (Train), שדרך היא שכל הנוסעים אוכלים בזמן אחד - האם מותר לישראל לסעוד כשהיושב סמוך אליו אוכל חמץ. הגם שאוכלים כל אחד על שלחן נפרד, מכל מקום קרובים הם ויש שאסרו לאכול באותה העת (ראה פסקי תשובות שם